

Johan nyt on markkinat!

Englantilaisia toffeekauppiaita Mikkomarkkinoilla 2011. Kuva: Leena Hangasmaa

Mikkelin Mikkomarkkinat keräsivät jälleen runsaan joukon myyjiä, ostajia ja markkinahumun ihmettelijöitä Hallitustorille parin vuoden Kirkkopuisto-evakon jälkeen. Muikut ja rinkelit tekevät kauppansa, kuten ovat tehneet jo yli 200 vuoden ajan. Markkinoillamme on siis varsin pitkät perinteet. Mikkelin kirkonkylässä markkinoita alettiin järjestää virallisesti 1700-luvun loppupuoliskolla Naisvuoren ja Kirkkopuiston välisellä alueella sijainneella torilla. Kaupankäynti oli tuolloin sallittua vain kaupungeissa, ja markkinat olivat maaseudun ainoita tilaisuuksia, joissa talonpojat voivat myydä tuotteitaan ja kaupunkien kauppiaat hankkia niitä.

Mikkelissä järjestettyjen markkinoiden alkuvaiheessa nimenomaan Mikonpäivän tienoille sijoittuvat olivat itäisen Suomen alueella hyvin merkittävät ja kestivät monta päivää. Toiset markkinat olivat maaliskuussa, ja ne taas nousivat Suomen suurimmiksi kevätmarkkinoiksi Mikkelin kaupungin perustamisen (1838) jälkeen. Markkinoiden ajankohdat selittyvät talonpoikaisyhteiskunnan vuodenvieron rytmillä; sadonkorjuukausi ja palkollisten pestivuosi päättyi Mikonpäivään, joka oli myös merkittävä karjanoston ajankohta, maaliskuussa taas oli hevoskauppojen aika, ja maaseudun talonpojat hankkivat välineitä alkavaa kiireistä kevät- ja kesäkautta varten. Yksi alkuperäinen idea markkinoiden ajankohdan asettamisessa oli siis valita

ajat, jolloin kansa parhaiten niille kotiaskareiltaan jouti. Vaikka aikakäsityksemme on sittemmin muuttunut, eivätkä agraarit askareet sido meistä suurinta osaa, on hienoa, että Maalis- ja Mikkomarkkinat ovat säilyttäneet paikkansa Mikkelin vuotuisessa ajankierrossa.

Mikkelin markkinoiden kulta-aika sijoittuu kaupungin perustamisen ja 1860-luvun lopun väliin. Tuolloin muutaman sadan hengen kaupunkiin kokoontui jopa 10 000 henkeä markkinaväkeä. Tungos oli valtava. Markkinoilla vaihtoivat omistajaa muun muassa hevoset, karja, vilja, voi, pellava ja hamppu, sekä venäläiset tuontitavarat. Merkittäviä olivat myös käsityöläisten tuotteet satuloista saviastioihin, vaatteet ja puuesineet, sekä tietenkin leivonnaiset, etunenässä viipurinrinkelit.

Markkinat olivat suuri ja odotettu juhla, joka keskeytti arkisen aherruksen pari kertaa vuodessa. Ne olivat tärkeä paitsi ostamisen ja myymisen paikka, myös uutisten ja kuulumisten vaihdon ja sosiaalisen kanssakäymisen paikka. Useimmille ihmisille markkinat olivat ainoa tapahtuma, jossa sai kosketuksen suoraan suureen maailmaan, tapasi muualta maasta tai jopa ulkomailta tulleita ihmisiä ja näki ja koki ihmeellisiä elämyksiä. Markkinoilla oli erilaisia silmäkääntäjiä, pillipiipareita ja "ulkomaan eläviä". Kun alkuperäinen kaupankäynnin merkitys vähentyi 1870-luvulta lähtien kulkuyhteyksien ja kaupungin kehittyessä, huvittelu valtasi yhä enemmän tilaa, mitä esivalta ja säätyläiset luonnollisesti paheksuivat. Aleksis Kivi kuvaa Seitsemässä veljeksessään Simeonin ja Eeron markkinareissua, jossa pojat kaupankäynnin sijaan tuhlasivat kaikki markkinarahansa ja aikansa "vehnäpullaan, korttipeliin ja pöhnään". Markkinoihin liittyikin paljon erilaisia lieveilmiöitä, erityisesti väkijuomien myynnin ja nauttimisen seurauksena. Mikkelin kaupungin omien virallisten kapakoitsijoiden ja viinanmyyjien lisäksi erilaiset salakapakoitsijat, kotipolttajat ja trokarit toivat oman värinsä markkinapäiviin. Korttiringit, tappelut, hevosvarkaudet ja muut häiriöt työllistivät poliisia ja markkinoiden ajaksi järjestystä valvomaan tulleita kasakoita. 1800-luvun lopulla rötöstelijät päätyivät putkaan, joka sijaitsi nykyisen Tuomiokirkon paikalla.

Nykyään markkinat ovat onneksi rauhallisempi tapahtuma. Kaupankäynnin paikkoja ja tapoja sekä huvittelumahdollisuuksia on tarjolla ympäri vuoden pilvin pimein, joten markkinoiden merkitys arkielämän katkaisijana on kadonnut. Kuitenkin markkinat tapahtumana pitävät yhä pintansa niin kaupankäynnin kuin sosiaalisen kanssakäymisen näyttämönä. Markkinat ovat muuttaneet keskusta-alueella sijaintiaan ja ulkoasuun vuosisatojen saatossa, mutta yhä kaksi kertaa vuodessa

ne tuovat oman leimansa Mikkeliin muutamaksi päiväksi. Kaupattavat tavarat ovat suurelta osin vaihtuneet, mutta edelleen vaatekauppiat, käsityöläiset ja maalaisherkkujen myyjät täyttävät suuren osan myyntipaikoista, ja viipurinrinkeli lienee edelleen suosituin myyntiartikkeli. Uutena ilmiönä markkinoille ovat nyt saapuneet hollantilaiset ja englantilaiset juuston-, makkaran- ja makeistenmyyjät. Markkinat siis muuttuvat, mutta perinne elää muutosten kautta. Markkinat ovatkin varsinainen kulttuuriperinnön tiivistymä, jossa kohtaavat hienolla tavalla historia ja nykypäivä, maaseutu ja kaupunki, Etelä-Savo ja Eurooppa. Elävä markkinaperinne on Mikkelille mahtava voimavara.

Leena Hangasmaa

Julkaistu [Kulttuuriperintöblogissa](#) 20.10.2011